

sneden door zieke organen, maar ook eenige door normale organen afbeeldt. Zeer fraai zijn bijv. afb. 103 lengtedoorsnede door de geheele normale volwassen nier, afb. 176, 177, 178, 179 doorsneden door de geheele mamma in het begin der zwangerschap, aan het eind der zwangerschap, bij chronische mastitis, en bij ziekte van PAGET met carcinoom in de zogklier zelf.

Met den schrijver ben ik van meening, dat de atlas nuttig is voor studenten, artsen en patholoog-anatomen. De prijs is betrekkelijk niet hoog.

W. M. DE VRIES.

MARGARET D. PALMER, *Lessons on Massage*. Sixth edition, revised and rewritten bij DOROTHY WOOD, London BAILLIÈRE TINDALL and COX 1927, 320 blz. 71 Fig. prijs / 7.35.

Dit boek is niet door artsen geschreven, maar door masseuses. Het draagt er ook duidelijk den stempel van, waarmede ik geenszins bedoel, dat het medische gedeelte slecht is, integendeel: het is wel sober en eenvoudig, maar toch goed beschreven, doch het typisch niet-medische van dit boek is de opgewektheid en de zekerheid, waarmede het directe succes van heilgymnastische en massagebehandelingen verwacht wordt bij zooveel, waar wij nihilistisch tegenover staan. En ik geloof, dat het van groot belang voor artsen is dit weer eens onder het oog te krijgen, om niet te vergeten hoe veel met deze behandelingen bereikt kan worden. Niet voor niets hebben door eeuwen heen de patiënten zelf op deze wijze de hulp, die wij hun nu dikwijls onthouden, gezocht.

De verdeling in hoofdstukken is zoodanig, dat na enkele hoofdstukken over algemeene zaken, er enkele komen over fractuurbehandelingen, behandeling van misvormingen en van gewrichts- en spieraandoeningen, waarna systematisch de meest verschillende ziekten besproken worden met haar indicaties en ook contra-indicaties voor massagebehandeling, waarbij dan telkens wordt aangegeven hoe de samenhang gedacht wordt tusschen de ingestelde massagebehandelingen en de oorzaak der ziekte, om ten slotte te eindigen met een anatomisch gedeelte.

Voor hen, die de massage als vak beoefenen, maakt deze manier van behandeling der stof, het boek ook als leidraad in de practijk bij uitstek geschikt.

J. V. E. TENGBERGEN.

Dr. E. KUBÁNUI, *Die Bluttransfusion*. Boedapest, URBAN en SCHWARZENBERG. Berlin en Wien. 1928. Prijs 6 mark.

De bedoeling van KUBÁNUI is in dit werkje een samenvattend overzicht te geven van al hetgeen voor de uitvoering van bloedtransfusies van belang is. Als men bedenkt, dat in 1924 door PAUCHET en BECART en in 1925 door WEIL en ISH-WALL uitmuntende dergelijke samenvattende overzichten geschreven zijn, en dat na 1925 eigenlijk geen nieuwe ontdekkingen of inzichten in het vraagstuk der bloedtransfusie naar voren gebracht zijn, kan men niet

verwachten, dat dit werkje veel nieuws aan de voorgaande zal toevoegen. Het belangrijke agglutinatie-onderzoek en de daarbij bestaande moeilijkheden (waarop LATTES op het anthropologisch congres in October 1927 nog gewezen heeft) wordt zeer kort en hier en daar onvolledig behandeld. Iemand, die hiermede niet op de hoogte is, zal aan dit hoofdstuk zeker niet voldoende steun hebben. De techniek van de transfusie daarentegen wordt uitvoerig behandeld. Niet minder dan 15 directe en 8 indirecte methodes worden besproken. De opsomming van al deze slechts weinig van elkaar verschillende bewerkingen is weinig belangwekkend. Een uitvoerige bespreking van „unser Verfahren” ontbreekt natuurlijk niet. Van belang is het te vernemen, dat de technisch toch ingewikkelder directe transfusie, door den schrijver en ook verder in Duitschland en Oostenrijk veel wordt toegepast. Deze methode zou de voorkeur verdienen boven de indirecte, omdat het aantal reacties na de eerste veel geringer zou zijn en omdat het therapeutisch resultaat beter zou zijn. Waarin dit betere resultaat bestaat wordt echter niet aangegeven. De warme aanbeveling van de reïnfusie van eigen bloed, zou ik niet durven onderschrijven. Dit boek lijkt mij, na de beide genoemde Fransche werkjes, voor de Nederlandsche artsen althans, geen belangrijke aanwinst.

A. JOUSTRA.

Handbuch der pathogenen Mikroorganismen, begründet von W. KOLLE und A. VON WASSERMANN. Dritte Auflage, herausgegeben von W. KOLLE, R. KRAUS und P. UHLENHUTH, GUSTAV FISCHER, Jena und URBAN und SCHWARZENBERG, Berlin und Wien, 1927. Lieferungen 7—12. Prijs te zamen 120 mark.

Een tweede zestal afleveringen kwam in het bezit der inteeke-naren, tezamen 90 vel. In flink tempo schiet het groote werk op: binnen het jaar is een vierde gedeelte van het handboek gereed gekomen 1).

Aflevering 7 brengt 20 vel van deel V (bldz. 1—320), dat aan schimmelziekten, tuberculose en diphtherie gewijd zal zijn. HUNTE-MÜLLER (Giessen) nam van PETRUSCHKY *Infectionen durch Trichobakterien* over, SCHLEGEL (Freiburg) beschreef *Aktinomykose*; een nieuw hoofdstuk gaf R. LIESKE (Berlijn): *Allgemeines über Aktinomyceten. Mycetoma pedis*, in den tweeden druk van BABES, is thans van A. PLEHN (Berlijn); PLAUT (Hamburg), in samenwerking met O. GRÜTZ (Kiel), nam wederom de *Die Hyphenpilze oder Eumyceten* voor zijn rekening.

Aflevering 8 (Deel IV, bldz. 413—584) bevat *Pseudotuberkulose* van POPPE (Rostock) en *Die Staphylokokken* van NEISSER (Frankfurt a. M.), die dezelfde onderwerpen in den tweeden druk behandelden. LUSTIG (Florence) en VERNONI (Cagliari) vervingen EYRE als schrijvers over *Maltafieber*.

Aflevering 9 vormt het begin van Deel VIII (bldz. 1—212)

1) Zie dit *Tijdschrift*, 1927, I, bldz. 1210 en II, bldz. 671.